

AUDIÈNCIA PÚBLICA: L'estratègia de ciutat per fer front a l'emergència climàtica a Girona

Pacte de Ciutat per la Transició Ecosocial - 8 de juliol de 2021

Perquè cal un Pacte de Ciutat per la Transició Ecosocial?

El consum de combustibles fòssils i la destrucció dels ecosistemes a escala mundial ens ha portat a una situació d'emergència climàtica que amenaça amb la supervivència de la humanitat tal i com la coneixem avui. El 2020 va ser el tercer any més calorós des de que es tenen dades amb un augment de temperatura de 1.2°C sobre la mitjana del 1850-1900¹. El canvi climàtic augmenta la freqüència i intensitat de fenòmens meteorològics extrems, impactant negativament sobre els ecosistemes, la producció d'aliments i energia, la disponibilitat de recursos hídrics, la salut, el transport, les migracions² i la reducció de la pobresa entre d'altres³. Girona ja és testimoni directe dels efectes del canvi climàtic, un exemple d'això és que l'any passat la ciutat va patir destrosses milionàries com a resultat del temporal Glòria⁴.

La crisi climàtica és indissoluble de la crisi socioeconòmica. Les poblacions amb desavantatges socioeconòmics preexistents, les que han contribuït menys a les causes del canvi climàtic, són les que tenen més risc de patir els efectes del canvi climàtic⁵. Alhora, moltes d'aquestes desigualtats socioeconòmiques són producte de les mateixes causes del canvi climàtic i la degradació ecològica: un model econòmic basat en l'explotació dels recursos naturals i de les poblacions més vulnerables. Un exemple paradigmàtic és la situació socioeconòmica derivada de la crisi sanitària causada per la pandèmia de Covid, que en el seu origen zoonòtic ha sigut afavorida per la disrupció d'hàbitats naturals per activitats humanes⁶. Com a resultat de la crisi sanitària milions de persones s'han vist empeses cap a situacions socioeconòmiques vulnerables. Moltes persones de Girona han perdut la seva font d'ingressos, llar, accés a l'energia, aliments o altres necessitats bàsiques.

En aquest context, l'any 2019 l'Ajuntament de Girona declara l'emergència climàtica, on pren el compromís de reduir "les emissions de gasos d'efecte hivernacle anuals a la ciutat, de manera

¹ World Meteorological Organization (2021). *The State of the Global Climate 2020*.

² World Bank (2018). *Groundswell: Preparing for Internal Climate Migration*.

³ Intergovernmental Panel on Climate Change (2018). *Special Report on Global Warming of 1.5°C*. Chapter 3

⁴ <https://www.naciodigital.cat/noticia/196880/factura-gloria-girona-mes-despres-milions-euros>

⁵ Intergovernmental Panel on Climate Change (2018). *Special Report on Global Warming of 1.5°C*. Chapter 3

⁶ Intergovernmental Science-Policy Platform for Biodiversity and Ecosystem Services (2020). *Workshop Report on Biodiversity and Pandemics of the Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*.

urgent i prioritària per limitar l'augment de la temperatura global a 1,5 °C” i s'emplaça a fer-ho “de forma participada”⁷. Atenent a la inseparable relació entre les crisis social i climàtica, el Pacte de Ciutat que subscriuim pretén engegar un procés participatiu per l'elaboració d'un Pla de Transició Ecosocial que ha de vertebrar de manera transversal les polítiques públiques municipals, integrant consideracions climàtiques i socials en totes les àrees estratègiques i mesures.

Estat actual de les polítiques climàtiques a la ciutat

Són molts els esforços locals, regionals, nacionals i internacionals que s'han fet fins ara per fer front al canvi climàtic i la realitat és que any rere any les emissions de CO₂ continuen incrementant, de la mateixa manera que ho fan les desigualtats socials, de manera que en l'actualitat ens situem davant una emergència climàtica cada dia més notòria i impactant.

Com a pas previ al disseny del Pla de Transició Ecosocial, s'ha elaborat una diagnosi que avalua les mesures preses i els resultats obtinguts de les accions preses en es darrers anys. En aquesta diagnosi en destaca el desplegament del PACES (Pacta d'Alcaldes pel Clima i l'Energia Sostenible) com a eina d'adaptació i mitigació del canvi climàtic aprovada pel Ple municipal l'abril de 2017, i que té per objectiu reduir les emissions en un 42% el 2030 respecte els nivells del 2005 i en un 60% el 2040⁸. Segons els resultats de la diagnosi, de les 27 accions de mitigació i 17 d'adaptació plantejades en el PACES actualment se n'han completat només 2 de mitigació i 3 d'adaptació, representant el 9,46% de la reducció d'emissions prevista, si bé és cert que hi ha moltes accions que actualment estan en fase d'execució.

Així mateix, en aquest quart any d'implementació del PACES s'ha d'elaborar un inventari actualitzat d'emissions de la ciutat, doncs les darreres dades calculades són del 2014 i el nivell de reducció d'emissions assolit es basa en estimacions teòriques. Aquest nou inventari permetrà tenir una perspectiva més ajustada de si les accions preses són o no suficients per assolir els objectius previstos. Alhora, cal repensar el sistema d'indicadors per incloure aspectes que van més enllà de les emissions de CO₂ i que permetin determinar l'assoliment d'objectius relatius a la justícia social i l'aprofundiment democràtic.

Finalment, la diagnosi posa de manifest, les següents dificultats per tirar endavant els compromisos plantejats fins ara: manca de pressupost, càrrega de feina de tipus administratiu, falta de coordinació i comunicació entre les diferents àrees i la manca d'una figura de coordinació que vetlli pel compliment del PACES. Amb tot, i per tal de donar continuïtat i ampliar els objectius previstos en el PACES, i incloure també aspectes de justícia socials, l'Ajuntament de Girona vol engegar un Pla de Transició Ecosocial, que esdevingui d'un procés participatiu amb un gran consens social, amb un caràcter transversal i amb els recursos necessaris per garantir l'assoliment dels objectius previstos.

⁷ Ajuntament de Girona (2019). *Declaració D'emergència Climàtica*.

<https://web.girona.cat/documents/20147/280355/DeclaracioEmergenciaClimatica-Ple-11-11-2019-Girona.pdf>

⁸ <https://web.girona.cat/sostenibilitat/canviclimatic/paces>

Horitzons del Pacte

Per fer front a l'emergència climàtica els diferents actors de la ciutat que subscriuim aquest Pacte ens comprometem a alinear de manera transversal totes les nostres accions, recursos, estructures organitzatives i processos de presa de decisió amb els següents horitzons:

- 1. Mitigació i adaptació al canvi climàtic.** Assolir l'any 2030 una reducció d'emissions de GEH per càpita del 55% respecte el 2010 en línia amb les recomanacions del [últim informe del IPCC](#). Un cop assolida aquesta fita s'estudiarà com continuar fent front al canvi climàtic i quins són els millors mecanismes per fer-ho. Alhora ens comprometem a augmentar la resiliència de la ciutat per gestionar les conseqüències de l'emergència climàtica incloent, entre d'altres, fenòmens meteorològics extrems, pandèmies, migracions, manca de recursos naturals (aigua, alimentació, energia...)... Es tindrà en compte que aquests episodis poden afectar més severament a les persones més vulnerables i amb menys recursos i que cal, doncs, prestar especial atenció a aquests col·lectius i vetllar per la correcta prioritització dels recursos.
- 2. Circularitat de materials, energia i aigua a la ciutat:** És imprescindible avançar cap a un consum de proximitat i responsable i cap a la circularitat en l'ús de l'energia, l'aigua i els materials que s'usen en el conjunt de la ciutat. Per fer-ho cal, en primer lloc, reduir el consum, en termes relatius i absoluts, i, en segon lloc, relocalitzar les fonts d'obtenció d'energia, aigua i materials. En el cas dels materials, cal avançar cap al paradigma de l'economia circular, reduint la utilització de recursos i reciclant els residus, com a recurs, tornant-los a circular dins el sistema productiu. Quant a l'aigua, cal fer prevaldre el principi d'estalvi en el consum i penalitzar el malbaratament i els usos abusius alhora que es fomenti l'aprofitament de les aigües pluvials. Quant a l'energia, s'han de canviar patrons de generació i us perseguint una reducció global del consum. Per tal d'avançar cap a la sobirania energètica de la ciutat i la regió urbana, Girona aposta per una transició energètica amb l'objectiu de que com a mínim el 70% del consum energètic provingui de fons renovables al 2030.
- 3. Transformació del model econòmic de la ciutat.** Assolir una transformació del model productiu i de consum de la ciutat, enfocada a la reconversió de sectors i activitats ambientalment nocius, cap a sectors social i ambientalment útils, com són les cures, la cultura o el coneixement. És essencial atorgar a l'economia social i solidària (ESS) més recursos i possibilitats perquè jugui un paper central en aquesta reconversió de la matriu econòmica. Així mateix, cal reforçar i democratitzar el sector públic en àmbits com la sanitat, els serveis socials i l'educació, així com dotar les institucions de capacitat per planificar l'economia de forma democràtica, descentralitzada i participativa.
- 4. Justícia social i climàtica.** Per tenir èxit, la transició necessita repartir equitativament els costos i beneficis del procés de transformació del model econòmic, i assegurar que totes les persones de la ciutat tinguin les necessitats bàsiques i subministraments bàsics garantits. Això requereix canvis estructurals per equilibrar les actuals desigualtats que

aboquen famílies a la pobresa, manca d'alimentació saludable, situacions habitacionals precàries i pobresa energètica entre d'altres. Així mateix, els impactes climàtics futurs hauran de ser gestionats perquè no afectin desproporcionadament a la població amb desigualtats socioeconòmiques preexistents. Aquests aspectes s'han de treballar a nivell de ciutat, però també amb mirada planetària, atesa la responsabilitat històrica i el caràcter global dels efectes del canvi climàtic.

- 5. Aprofundiment democràtic i empoderament comunitari en la presa de decisions vinculants:** La transició ecosocial ha de ser co-responsabilitat de les institucions locals i la ciutadania. Com a tal, les polítiques de transició ecosocial s'han de co-dissenyar entre institucions i ciutadania, i ha d'incloure espais col·legiats de seguiment, control, revisió i creació de polítiques públiques.

Definició de les mesures per assolir els objectius

Per elaborar el Pla de Transició Ecosocial els signants ens emplacem a celebrar un procés participatiu on institucions i ciutadania decidim col·legiadament les àrees estratègiques i accions a dur a terme, així com la seva prioritització, pressupost i calendari. El procés participatiu serà obert a tothom i principalment es basarà en tallers i debats presencials. També s'habilitaran canals digitals per participar i seguir el procés participatiu per aquelles persones que no puguin assistir presencialment.

En una primera fase del procés, que es preveu fins a finals d'octubre 2021, es definiran les àrees estratègiques i les mesures, seguidament hi haurà una valoració tècnica de l'adequació, impacte, pressupost i calendari de cada una de les mesures proposades. I en una segona fase del procés fins a principis de 2022, es prioritzaran les mesures en funció d'impacte, pressupost i calendari.

Seguiment, control i revisió dels objectius i mesures dins el Pacte

Un cop redactat el Pla, s'establirà un espai permanent de seguiment, control, revisió i creació de polítiques públiques vinculants que vetllaran per el correcte desplegament del Pla de manera transversal en l'acció de govern municipal. Aquest espai, format tant pel grup motor de l'elaboració del Pla (Govern i Girona Pel Clima) com d'altres actors i societat civil, tindrà l'encàrrec de trobar-se periòdicament amb l'objectiu d'analitzar l'evolució dels diferents índexs i fer propostes de millora i actualització. El caràcter d'aquest òrgan serà acabat de definir durant l'elaboració del Pla, però haurà de disposar de diferents mecanismes participatius de consulta i decisió vinculants (referèndums, assemblees ciutadanes...). La informació de seguiment serà publicada en el canal web de participació de l'ajuntament per permetre la fiscalització pública del pla. A més, bianualment el Govern, juntament amb el grup motor, farà una rendició de comptes pública explicant l'estat d'execució del Pla, així com els resultats.

Pressupost

Un cop vist que plans previs no han assolit els resultats previstos degut a la manca de finançament, l'Ajuntament es farà responsable de pressupostar, tant amb fons propis com externs, la redacció del Pla de Transició Ecosocial, inclosos el procés participatiu per definir-ne les mesures i les prioritats i el suport tècnic per definir el cost i l'impacte de les mesures. Per la implementació, el seguiment, control i revisió del pla, l'Ajuntament, a més d'elaborar i distribuir els pressupostos tenint en compte la transició ecosocial, dedicarà una partida pressupostària pròpia fixe anual, a més de reservar un percentatge específic de la partida anual destinada a inversions. En cas que es requereixi més finançament per l'execució de les accions previstes, l'Ajuntament estudiarà si hi pot destinar recursos propis o, en cas contrari, estudiarà la possibilitat d'obtenir finançament extern per a accions concretes.